

Συνιστώσες αξίας επιμορφωτικών προγραμμάτων εξΑΕ σε εργαστηριακό περιβάλλον εκπαίδευσης.

The educational value of distance learning programs in a laboratory training environment.

Ευάγγελος ΜΗΛΙΩΡΙΤΣΑΣ
Διευθυντής 1^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Ανατολικής Αττικής
enmilior@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η ανάδειξη της σημαντικότητας της ενσωμάτωσης προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μονάδες της τεχνικής εκπαίδευσης. Επιχειρείται να σκιαγραφηθεί η προστιθέμενη εκπαιδευτική αξία αυτών στη σχετική αυτονομία της μονάδας και η επίδρασή της στο μακροχρόνιο προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου αυτής. Τα υπέρ των παρεμβατικά συμπληρωματικών ως μέσων, ενίσχυσης εκπαιδευτικών λειτουργιών και άλλων παραμέτρων της σχολικής ζωής, αυτών των προγραμμάτων συνεργούν στην ενδυνάμωση της μονάδας και συμβάλλουν στην ανάπτυξή της. Και τούτο γιατί κινητροποιούν το προσωπικό, παρέχουν ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης και υποβοηθούν την ικανοποίηση στην εργασία. Συντελούν στην ενσωμάτωση λειτουργιών οι οποίες συμπληρώνουν πρακτικές αποτελέσματος καινοτομίας καθώς παρεμποδίζουν λειτουργίες προσωπικής εσωστρέφειας αμυντικού τύπου στο σχολείο.

Επιπλέον η συμπληρωματική τους χρήση δρα ενισχυτικά στη κατεύθυνση εφαρμογής μοντέλου μετασχηματιστικής ηγεσίας καθώς ενισχύονται αφενός η συλλογική λήψη αποφάσεων και αφετέρου οι τακτικές ένταξης και αξιοποίησης διδακτικών μεθόδων – μαθησιακών πρακτικών με βάση τα πραγματολογικά δεδομένα του εκάστοτε περιβάλλοντος παιδείας.

Κοντολογίς, συμπληρώνει ενεργά πεδία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και προς όφελος όλων, απαντά επί συγκεκριμένων δεικτών στις ρουμπρίκες αποτίμησης του παραγόμενου δημιουργήματος και των επιτευγμάτων της σχολικής ζωής και πράξης.

Λέξεις κλειδιά: εξ αποστάσεως εκπαίδευση (εξΑΕ), αξία, επιμόρφωση.

ABSTRACT

The purpose of this suggestion is to highlight the importance of integrating distance education programs into technical education units. It is attempted to outline their educational value in the autonomy of the school unit and its impact on the long-term planning of an educational project. The positive aspects from the enhancement of educational functions and other aspects of school life that derive from these programs help to strengthen the school unit and contribute to its development. This is due to the fact that they motivate the staff, they give opportunities for further professional development and they increase job satisfaction. Furthermore, they contribute to integrate the functions that complement innovatory practices as they prevent personal introversion in school. In addition, their supplementary use reinforces the implementation of a model of transformational leadership. Decision-making and the tactics of incorporating and utilizing teaching methods and learning practices based on the factual facts of each learning environment are strengthened.

Finally, it complements the evaluation of the educational project and for the benefit of all, it answers on specific indicators in the evaluation of school life and practice.

Key words: distance learning : educational value, training

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε δύσκολες περιόδους οικονομικού περιβάλλοντος και με τις πολυπλοκότητες της κοινωνικής πραγματικότητας οι παιδευτικές διαδικασίες και υποστηρικτικές ενέργειες περιπλέκονται. Ως εκ τούτου οι κεντρικές πολιτικές δράσης είναι λιτές ως κατευθύνσεις και δαιδαλώδεις στα υποκείμενα επίπεδα υλοποίησης. Με άλλα λόγια μεταβάλλουν τα αναμενόμενα παιδευτικά αποτελέσματα ή υποστηρικτικά οφέλη. Παράλληλα οδηγούν στην αναθεώρηση κύριων χαρακτηριστικών των διαδικασιών για την επίτευξη μορφωτικών αγαθών ή θετικά υποστηρικτικών ενεργειών και την αξιολόγηση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας

Σε αυτό το περιβάλλον παιδείας, τα μοντέλα προγραμμάτων εξΑΕ επιτυγχάνουν τόσο στην εκπαίδευση (τυπική – μη τυπική) όσο και στην κατάρτιση (αρχική-συνεχόμενη επαγγελματική) γιατί διαθέτουν ιδιαίτερα γνωρίσματα, πληρούν τις αρχές της εξΑΕ και το πλαίσιο αυτής. Άλλωστε ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις όπως αυτές περιγράφονται στον ορισμό του Rumble (1989) που σκιαγραφεί τέσσερα βασικά σημεία, όπως ο Keegan (1988) στοιχειοθετεί ορισμό με τέσσερις βασικούς άξονες και την εστίαση σύμφωνα με Λιοναράκη (2005) στο πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης.

Στο συγκεκριμένο περιβάλλον μάθησης του εργαστηριακού κέντρου μπορεί να επιτευχθεί μια εφαρμογή ανεξάρτητης μάθησης, κατάλληλη να προάγει την αυτονομία των σπουδών (Holmberg, 2002· Λιοναράκης, 2005) και η οποία αντλεί από το υπόβαθρο των θεωριών για την εκπαίδευση ενηλίκων που τονίζουν την ανάγκη των σπουδαστών για ενεργητική, ανεξάρτητη και αυτόνομη μάθηση (Knowles, 1978· Race, 1999· Noye & Riveteau, 1999· Rogers, 2003· Jarvis, 2004). Τούτο προκύπτει επειδή διαθέτει τον εξοπλισμό και υπάρχει η απαιτούμενη εμπειρία του στελεχιακού του δυναμικού ώστε να υλοποιούνται τέτοιες δράσεις. Άλλωστε για την επίτευξη των στόχων των προγραμμάτων σπουδών συνδυάζει και αξιοποιεί κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας, εφαρμόζει νέες τεχνολογίες καθώς οφείλει να εισάγει καινοτομίες ενώ εκφράζει έναν τρόπο συλλογικής δράσης.

Δρά καινοτομικά και επιχειρεί αξιολογικές διαδικασίες βελτίωσης υποστηρίζοντας κρίσιμες ποιοτικές παραμέτρους μάθησης. Η υποστήριξη τούτων με την επικουρική ενσωμάτωση προγραμμάτων εξΑΕ εξυπηρετεί το σύγχρονο σχολείο, τη σημερινή εκπαίδευση, την επαγγελματική μάθηση και την αποτελεσματική κατάρτιση σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας, τις απαιτήσεις των ενδιαφερομένων και τα ζητούμενα της οικονομίας της αγοράς (για εκπαιδευτική αξία λόγω της επίτευξης αποτελέσματος καινοτομίας δηλαδή με την έννοια κάλυψης πραγματικών, υπαρκτών και αντικειμενικά αποδεκτών αναγκών).

1 Η ταυτότητα του εργαστηριακού κέντρου

Το εργαστήριο ως οργανωμένο σύνολο έχει τη δική του κουλτούρα και εκπαιδεύει τους μαθητές/τριες σε δεξιότητες(κυρίως).Υποστηρίζει (εξυπηρετεί-συνεργάζεται) με περισσότερες από τρεις σχολικές μονάδες (διαφορετικής κουλτούρας) πρωινής λειτουργίας και εσπερινής εκπαίδευσης. Για την επίτευξη των στόχων των προγραμμάτων σπουδών συνδυάζει και αξιοποιεί κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας καθώς εφαρμόζει

νέες τεχνολογίες. Ακόμη οφείλει να εισάγει καινοτομίες ενώ εκφράζει έναν τρόπο συλλογικής δράσης.

Στο πλαίσιο των γενικών στόχων του Ε.Κ. , οι ειδικότεροι αφορούν τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους. Λόγω αυτού στα εργαστήρια κατεύθυνσης καταβάλλεται διαρκής προσπάθεια έτσι ώστε να προσαρμόζονται συνεχώς στις σύγχρονες ανάγκες τόσο ο εξοπλισμός όσο και οι διδακτικές πρακτικές. Η εργαστηριακή διδασκαλία είναι συμπληρωματική του θεωρητικού εκπαιδευτικού μέρους, συνδυάζει θεωρία με την πράξη και αξίζει ιδιαίτερης βαρύτητας σύμφωνα με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τον προσανατολισμό των μαθητών/τριών. Τα μαθήματα διακρίνονται στα αμιγώς εργαστηριακά και στα μικτά (όπου θεωρία και πράξη διεξάγονται στο εργαστήριο) και πραγματοποιείται σε ομάδες. Περιλαμβάνει σύντομη θεωρητική εισαγωγή και ανάλυση της άσκησης, επίδειξη των χρησιμοποιούμενων εργαστηριακών συσκευών, οργάνων και διατάξεων και ακολουθεί πρακτική εφαρμογή από τους εκπαιδευόμενους. Σε όλες τις μεθόδους που ακολουθούνται, ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή και η αλληλεπιδραστική εμπλοκή των μαθητών/τριών για επεξηγήσεις και περαιτέρω δράση.

Το ηλικιακό προφίλ των διδασκόμενων στο εργαστηριακό κέντρο πέραν των αποφοίτων γυμνασίου, υποστηρίζει ενήλικες (τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης). Η πλειονότητα των μαθητών/τριών (ειδικότερα των εσπερινών επαγγελματικών λυκείων και των σχολών επαγγελματικής κατάρτισης, εργαζόμενοι, επαγγελματίες και ενήλικες) εγγράφονται στην τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση επειδή έχουν επιλέξει το μελλοντικό τους επάγγελμα με βάση τις επιθυμίες τους. Σε πολλές περιπτώσεις η επαγγελματική αποκατάσταση με τα υπάρχοντα δεδομένα και τη δική τους έρευνα αγοράς αποτελούν διακριτά κριτήρια εγγραφής τους στα επαγγελματικά λύκεια(ημερήσια –εσπερινά), τις επαγγελματικές σχολές και τα δημόσια ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης. Τα παραπάνω και επιπλέον η υποστήριξη τμημάτων ενηλίκων της τοπικής αυτοδιοίκησης, (δια του δήμου) μέσω του ιδρύματος νεολαίας και δια βίου μάθησης του υπουργείου, δίνουν τη δυνατότητα αξιοποίησης ενεργειών εξωστρεφούς συμπεριφοράς και δράσης δια των προγραμμάτων εξΑΕ.

Οι αυξημένες απαιτήσεις σε αυτό το περιβάλλον εκπαίδευσης σε συνδυασμό με τις συχνές αναφορές για σύγχρονο ανοικτό και ζωντανό σχολείο, με ελκυστική εκπαιδευτική διαδικασία, οι πόροι και η αυτοδιοίκηση, οι τομείς εκπαιδευτικής προτεραιότητας και η οικοδόμηση της γνώσης εντατικοποιούν την αναζήτηση ευέλικτων εργαλείων προηγμένων υπηρεσιών της επιβαλλόμενης παιδευτικής ευελιξίας και του σύγχρονου επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών σε πραγματικό χρόνο.

Η προσαρμογή σεναρίων εργαστηριακής διδασκαλίας για τους ενήλικες (εσπερινό και σχολείο δεύτερης ευκαιρίας) οφείλουν να υπηρετούν το δικό τους τρόπο μάθησης, τη διαθεματικότητα και επιπροσθέτως την εναλλακτικότητα των μεθόδων που επιλέγονται. Από τα παραπάνω αναδύεται η σημαντικότητα της ανατροφοδότησης και η χρηστικότητα του αναστοχασμού επί της καθημερινής μαθησιακής πρακτικής (με ενδεικτική αφορμή: τη βαθμονόμηση του βαθμού αλληλεπιδραστικής συμπεριφοράς των διδασκόμενων στη γνωστική ενότητα, η οποία μπορεί να υποστηριχθεί μέσω της υλοποίησης εξΑΕ σε ενδοσχολική ομάδα στόχο εκπαιδευτικών εδραζόμενα στην ενδουπηρασιακή τους σχέση (τις κοινές ανάγκες, την υφιστάμενη κουλτούρα, κοινό στόχο, διαμορφωμένο όραμα, το ακολουθούμενο μοντέλο ηγεσίας και τα χαρακτηριστικά της σχολικής διοίκησης, το εφαρμοζόμενο υπόδειγμα βελτίωσης αποτελεσματικότητας και το σχεδιασμό ανάπτυξης της μονάδας).

2 Θεωρητικό υπόβαθρο - προσεγγίσεις

Η τεχνολογική εξέλιξη δίνει τη δυνατότητα στην εξΑΕ να αξιοποιήσει εργαλεία, με στόχο την επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη βελτίωση της μαθησιακής διεργασίας στα πλαίσια της αποτελεσματικής και ποιοτικής μάθησης. Η διατιθέμενη τεχνογνωσία, η εκπαιδευτική εμπειρία και η επαγγελματική διαδρομή μπορεί να υποστηρίξει την ευελιξία, την αυτονομία, την υλοποίηση, την ενδιάμεση αξιολόγηση και τον διαμορφωτικό ανασχεδιασμό ενός προγράμματος εξΑΕ στο δικό μας περιβάλλον ώστε να λειτουργήσει με θετικό πρόσημο υπέρ των υποκειμένων στην επιμόρφωση. Θετικές αφετηρίες είναι ο υπάρχων εξοπλισμός και η διαθεσιμότητα σε συνάρτηση με την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών αυτού του περιβάλλοντος εκπαίδευσης. Ο χαρακτήρας και η δομή του εργαστηριακού κέντρου (η μονάδα αποτελεί δομή της δευτεροβάθμιας τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης) με το ευρύ ηλικιακό φάσμα του μαθητικού δυναμικού και τα υποσύνολα παρεχόμενων υπηρεσιών ενισχύει το ρόλο του και υποστηρίζει την αποστολή του, οπότε οφείλει να σχεδιάζει και υλοποιεί εξΑΕ επειδή αφενός καλύπτουν ατέλειες της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Η επιμόρφωση θεωρητικά σε επίπεδο ρητορικής προτάσσεται υπέρμετρα και αφετέρου συμβάλλει στην επαγγελματική τους ανάπτυξη. Αυτή συναρτάται με την ενδυνάμωση, τη σχολική ανάπτυξη και εντέλει με την σχολική αποτελεσματικότητα στο σύνολό της.

Ως διαχείριση έργου περιλαμβάνει εφαρμογή δεξιοτήτων, αξιοποίηση εργαλείων, ενέργεια καθιέρωσης τεχνικών και εφαρμογή διεργασιών για τον προγραμματισμό, τόσο στις φάσεις του συντονισμού- της υλοποίησης- της παρακολούθησης, όσο και στις εποπτικές λειτουργίες ελέγχου επιτυχημένης επίτευξης. Επομένως εμπλέκει υποσύνολα της θεματολογίας της διοικητικής επιστήμης και δυναμικά συνδέεται με μοντέλο ολικής ποιότητας στη μονάδα. Δηλαδή επειδή εισδέχεται καθορισμένες εισροές (εκπαιδευτική ανάγκη, προσδοκία, δυνατότητα, ευκαιρία, πρόβλημα) και κάποιους περιορισμούς (χρόνος, κόστος, τεχνικοί παράγοντες, κοινωνικές παραμέτρους, εργασιακές συνθήκες, επιρροές διοικητικής πρακτικής, βαθμός αλληλεπίδρασης με τα μέλη της ομάδας ομοτίμων στο σχολικό χώρο εργασίας) απαιτείται δια των μέσων και πόρων, το προσδοκώμενο αποτέλεσμα να προκύπτει βελτιωτικά θετικό, αξιολογικά ωφέλιμο και εργασιακά αποδοτικό.

Η συνύπαρξη των εκπαιδευτικών στον ίδιο εργασιακό χώρο μηδενίζει το αίσθημα απομόνωσης και μεγιστοποιεί τη δυνατότητα ενασχόλησης/ένταξης στο πρόγραμμα των σαφών αναγκών του συγκεκριμένου περιβάλλοντος εκπαίδευσης. Η εστιασμένη προσαρμογή στις διακριτά ενυπάρχουσες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών της μονάδας ανταποκρίνεται διασταλτικά στην κάλυψη αναγκών της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, άρα επιτυγχάνεται αποτέλεσμα καινοτομίας το οποίο προσδίδει θετικό πρόσημο αποτελεσματικότητας και αυτοβελτίωσης. Ως εκ τούτου, μια καλή προέκταση με διάσταση αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου παρέχονται δυνατότητες αποτύπωσης της δράσης σε αρκετούς μετρήσιμους δείκτες στις ρουμπρίκες της κατά περίπτωση αξιολογικής διαδικασίας.

Η επιμόρφωση κρίνεται απαραίτητη ως πρόνοια για την επάρκεια του εκπαιδευτικού και την αποτελεσματική λειτουργία αυτού. Αφορά ποικίλα θεματικά πεδία τα οποία άπτονται των γνωρισμάτων των αποτελεσματικών εκπαιδευτικών (ταξινομία Harris & Hill, 1982) και άλλα που εστιάζουν «με έμφαση στη βελτίωση των εθνικών δεικτών σχολικής επίδοσης και τη ταυτόχρονη διατήρηση της αυτονομίας και δύναμης των σχολικών μονάδων» (Dieronitou, 2014, σ. 38). Η ίδια εξελίσσει ισορροπημένα τη δημιουργικότητα και τον επαγγελματισμό τροφοδοτώντας μια εναρμονισμένη και διακριτή επαγγελματική ανάπτυξη. Τοιουτοτρόπως, ο εκπαιδευτικός, καθίσταται ικανός να διαχειριστεί κομβικές αξίες, να υπηρετήσει κρίσιμες μαθησιακές παραμέτρους αυτοβελτιωτικά και να συμβάλει στην προώθηση των σκοπών του εκάστοτε περιβάλλοντος παιδείας. Ειδικότερα μπορεί μέσω των εμπειριών και της διαδρομής του

να αντιλαμβάνεται θετικά την αποτελεσματική του λειτουργία (νέες τάσεις, ποιοτικά ευρήματα μελετών, δεδομένα εμπειρικών ερευνών, προσαρμογή στο μεταβαλλόμενο μαθησιακό περιβάλλον, αυτογνωσία σε έντονα και διαρκώς μεταρρυθμιζόμενο εργασιακό φόντο).

Ως δυναμικό και ευέλικτο, το μαθησιακό σύστημα εξΑΕ ενδυναμώνει και οντοποιεί υπαρκτές/αδρανοποιημένες παραμέτρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με αυτή την οπτική, ο σχολιασμός ερμηνεύεται και ως ανάλογη σχέση μεταξύ καινοτομίας και αποτελέσματος. Η αλληλεπιδραστική σχέση δημιουργικότητας και εξ αποστάσεως ενδοομαδικής επιμόρφωσης οφείλεται στην τοπολογία της πρώτης και αποδεικνύεται με τη διερευνητική διάσταση της δεύτερης. Συνοπτικά, η ενσωμάτωσή της στην κουλτούρα της μονάδας διευρύνει τη γνώση, βαθαίνει τη μάθηση, καλύπτει εκπαιδευτικές αρρυθμίες και αμβλύνει διδακτικές αστοχίες. Κρίνεται λοιπόν σημαντική επειδή οι αλληπάλληλες ανατροπές σε ποσοτικές παραμέτρους της εκπαίδευσης επηρεάζουν σημαντικά ποιοτικά χαρακτηριστικά κάθε διδακτικής πράξης.

Αναφορικά Συνιστώσες Αξίας :

- Η προστιθέμενη αξία, των εξΑε επιμορφωτικών προγραμμάτων, ως ωφέλεια λογίζεται αθροιστικά από την εργασιακή ικανοποίηση των υποκειμένων, την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτοπραγμάτωσης ενώ παράλληλα δύνανται να είναι έξυπνα αποτελεσματικοί χωρίς το αίσθημα της σκληρής δουλειάς.
- Η αξία ως χρησιμότητα αναφέρεται στην επιστημονική άνοδο επιπέδου των εκπαιδευτικών, στην προσωπική ανάπτυξη αυτών και στην εξέλιξη των αλλαγών που συμβαίνουν σε αυτούς. Σημαντικές τέτοιες είναι σύμφωνα με Jackson(2008) η ισχύς, η δύναμη της σοφίας, η διορατικότητα, η αρετή, η ευτυχία κ.ά. Ακόμη ως αυτομόρφωση πραγματώνει εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις (διεπιστημονικής, διακλαδικής και διατμηματικής προσέγγισης) για ανανέωση των παλαιότερων καθώς η συνδυαστική προσέγγιση επέκτασης τούτων είναι επιτακτικά αναγκαία.
- Η αξία ως λειτουργική δημιουργικότητα (Μηλιωρίτσας, 2016β) ανακλύπει επειδή τα προσδοκώμενα οδηγούν σε υποδείγματα συνεργατικής διοίκησης και ομαδικής διαχείρισης (διεύθυνση δυναμικού, χρήση πόρων, εξασφάλιση συνεργειών και συμμετοχή σε δίκτυα) και τροποποιούν υφιστάμενες διαδικασίες, απλές συνήθειες καθημερινής ρομποτικής δράσης και ρουτινοποιημένες πρακτικές.
- Η παραγόμενη εκπαιδευτική αξία συναρτάται με τις προσωπικές παιδαγωγικές θεωρήσεις των συμμετεχόντων στο εξΑΕ πρόγραμμα και σε κάθε περίπτωση είναι κοινή τους ευθύνη αφού πρέπει να υποστηρίξουν μορφές διαφοροποιημένης διδασκαλίας (λόγω συγκεκριμένων υπαρκτών μαθητικών αναγκών, ενυπαρχουσών προσδοκιών και των υφιστάμενων ενδιαφερόντων) και υποδείγματα πρακτικών που έχουν σχεδιαστεί, εκπαιδευτικά κατάλληλα, για το δικό τους περιβάλλον μάθησης.
- Η αξία των προγραμμάτων που σκιαγραφεί το πόνημα αυτό, ως πολλαπλασιαστής, συναρτάται με τη δια βίου μάθηση και τις απορρέουσες ερμηνείες στο πλαίσιο της ενιαιοποίησης εκπαιδευτικών συστημάτων, των σύγχρονων μορφωτικών τάσεων και της διαπίστωσης ειδικών προσόντων-εξειδικευμένων δεξιοτήτων στη μεταβλητότητα της οικονομίας εντός της πολυπλοκότητας του κοινωνικού μοντέλου.

Συναθροίζοντας η προκύπτουσα αξία τεκμαίρεται σημαντική, κομβικά αξιόλογη, καταλυτικά λειτουργικά και εμφατικά αξιοποιήσιμη σε συνάρτηση με όλους τους λειτουργικούς παράγοντες της σχολικής κοινότητας και σε συσχέτιση με όλες τις παραμέτρους απόδοσης στη σχολική ζωή καθώς η εκ τούτων αποτελεσματικότητα οδηγεί σε σκοποθετημένη ανάπτυξη της μονάδας.

3 Λειτουργία προγραμμάτων εξΑΕ

3.1 Πλαίσιο-λειτουργία προγραμμάτων εξΑΕ

Το λειτουργικό πλαίσιο αυτών στο συγκεκριμένο μαθησιακό περιβάλλον παίδευσης, κινείται στις εξής βασικές διαστάσεις της οικονομικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας:

- τεχνολογική υποδομή και υφιστάμενος εξοπλισμός
- διοικητική εμπειρία και επαγγελματική επάρκεια
- απαιτήσεις αγοράς και κοινωνικές ανάγκες
- αξιοποίηση της κρίσιμης πληροφορίας
- συλλογική λήψη αποφάσεων και σχεδιασμός του εκπαιδευτικού καμβά δράσης
- παραγόμενο εκπαιδευτικό έργο

Προκύπτουν λοιπόν, σχέσεις παραγόντων της σχολικής κοινότητας, αλληλεπιδράσεις με το εξωτερικό περιβάλλον και συγκρίσεις παραμέτρων μάθησης ανάλογα με τη μορφή εκπαίδευσης (τυπική-μη τυπική) οι οποίες κατευθύνουν στην ενσωμάτωση διαδικασιών υλοποίησης προγραμμάτων εξΑΕ. Η διαμορφούμενη αλληλόδραση δι' αυτών είναι δυναμική, διαρκώς μεταβαλλόμενη και συνεχώς απαιτητικά επιβαλλόμενη. Χρήζει δε πάντοτε, ενός ρεαλιστικού εμπλουτισμού με παραμέτρους από το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, τις οποίες συνεισφέρει η σύνδεση με την τοπική κοινωνία (τις πραγματολογικά υπαρκτές ανάγκες) και επιπλέον τις συνθήκες από πιθανές συνεργασίες με επιστημονικούς ή άλλους φορείς έρευνας στο πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης του προσωπικού, ενδυνάμωσης και ανάπτυξης της μονάδας.

Το διαμορφωτικό περίγραμμα της εφαρμογής τους δομείται στη/ν:

- εισαγωγή της νέας γνώσης
- υποδοχή της τεχνογνωσίας και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών
- ενσωμάτωση ρεαλιστικής αντίληψης δράσης στην εργασία
- καλλιέργεια κουλτούρας με βάση τα δεδομένα εμπειρικών μελετών του τοπικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος
- αποδοχή καλών πρακτικών διευρυσμένων συνεργασιών και συνέργειες δικτύων

Επικοινωνείται με:

- τη διάχυση των δραστηριοτήτων
- την ανάδειξη της Δημιουργικότητας
- την ανακάλυψη της λειτουργικής δημιουργικότητας (οριζόντια-κάθετη), μεταξύ ειδικοτήτων τομέα ή συναφών ή συνεργαζόμενων, σε όλο το φάσμα των ενεργειών του περιβάλλοντος εργασίας στη μονάδα.

Οι αλληλοσυσχετιζόμενες μεταβλητές αφορούν:

- εισροές (υλικό και άυλο κόστος εφαρμογής, χρόνος και ενδιαφέρον δημιουργίας - παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού-πόρων γνωσιακών σεναρίων, αναζήτηση πρακτικών βέλτιστης αξιοποίησης του διδακτικού χρόνου, επανασχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για την απόκτηση των απαραίτητων προωθητικών (Μηλιωρίτσας, 2016α) δεξιοτήτων.
- νοοτροπία, αναποφασιστικότητα και χαμηλές προσδοκίες
- αποφυγή κινδύνου (ανακάλυψη καινοτομικών ενεργειών)
- διαθεσιμότητα/ετοιμότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών
- διαχείριση θεμάτων (αλληλοκάλυψης αρμοδιοτήτων, γραφειοκρατικού κύκλου, έγκαιρης επίτευξης, ετεροχρονισμού στην ολοκλήρωση επιτευγμάτων καθώς και στήριξης κοινοτήτων πρακτικής).

Επειδή στηρίζεται σε αλληλεπιδραστική σχέση ανθρώπινων σχέσεων η εφαρμογή εξ αποστάσεως επιμόρφωση πλεονεκτεί με τα παρακάτω (κομβικά χαρακτηριστικά της):

- ευνοεί τα πολλαπλά ερεθίσματα, τη σύγκριση εμπειριών, την ενίσχυση της επικοινωνίας, την υποκίνηση καθώς ταυτόχρονα ενδυναμώνει την προαγωγή του εκάστοτε ατομικού προβληματισμού
- προσθέτει εμπειρία από τη συμμετοχή σε μία μαθησιακή ομάδα η οποία είναι διδακτική από μόνη της
- ενισχύει την προσωπική σχέση που δημιουργείται στη διάρκεια μιας ενεργούμενης δράσης ή υποστηρικτικής ενέργειας
- διευκολύνει τον παιδαγωγικό σχεδιασμό και διευρύνει κάθε διδακτική παρέμβαση σε αυθεντικά περιβάλλοντα μάθησης
- διευκολύνει τον εκπαιδευτικό στην αποτελεσματική υλοποίηση φάσεων του αναλυτικού προγράμματος σπουδών
- παρέχει δυνατότητες ώστε εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα τεχνολογίας αιχμής να γνωστοποιούνται στη τάξη με προσιτό τρόπο και να κοινοποιούνται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενεργητικής εμπλοκής
- δημιουργεί συνθήκες αποδοχής περισσότερων του ενός κινήτρων για τους συμμετέχοντες στην επιμόρφωση
- τονώνει την επαγωγική διδακτική μεθοδολογία στην πράξη της εργαστηριακής αίθουσας διδασκαλίας και αποδυναμώνει την απρόσωπη συμπεριφορά συμμετοχής
- οι αλληλεπιδράσεις με τον κοινωνικό χώρο της μονάδας ενισχύονται με δυνατότητες πολύπλευρης αξιοποίησής τους
- προσαρμόζεται στις υφιστάμενες συνθήκες του περιβάλλοντος μάθησης και αμβλύνει τις διαφοροποιήσεις οι οποίες διαρκώς ανακύπτουν λόγω νέων κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων
- η δυναμική λειτουργία του προγράμματος και το προκλητικό περιβάλλον εργασίας αυτού οδηγεί στο αίσθημα ικανοποίησης από τη συμμετοχή σε αυτό (χρησιμότητα στην ομάδα-διατήρηση-απόδοση)
- διευκολύνει την ευρύτερη διαπραγματευτική ισχύ της μονάδας

3.2 Θεματικές περιοχές, διάρθρωση και ενεργούμενη λειτουργία

Αυτές συμβαδίζουν με την εξέλιξη της δομής του χώρου εργασίας, το δυναμικό και τη στοχοθέτηση σε συνάρτηση με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Το κλίμα του μαθησιακού περιβάλλοντος και η συνολική του πορεία κάθε επιμορφωτικού προγράμματος επηρεάζεται από τους ατομικούς ρόλους των συμμετεχόντων. Οι οποιοσδήποτε διαφοροποιήσεις καταγράφονται εξαρτώνται από την αποστολή της μονάδας και τα προσδοκώμενα. Άλλωστε το ενδοσχολικό περιβάλλον επιμόρφωσης αλληλεξαρτάται με τις προκλήσεις εξωτερικών παραγόντων και καλείται να ανταποκριθεί στην αποστολή του σε συνθήκες αβεβαιότητας. Επιπρόσθετα οφείλει να εκπληρώσει τους στόχους του σε περιβάλλοντα με υψηλό βαθμό μεταβλητότητας. Και τούτο επειδή τόσο ο στόχος επέκτασης των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και η βελτίωση της μαθησιακής διεργασίας (στα πλαίσια της αποτελεσματικής και ποιοτικής μεθοδολογίας μάθησης) οφείλουν να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Στο εργαστηριακό περιβάλλον εκπαίδευσης η κατηγοριοποίηση και δομή αφορούν το είδος, τη διάρκεια, το φορέα υλοποίησης, την εποπτεία, την αποτίμηση και την ενσωμάτωση αποτελεσμάτων της επιμόρφωσης ως βελτιωτικής ενέργειας.

Τα διδακτικά αντικείμενα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ενδείκνυται να συνδυάζουν θεωρητικό μέρος και εργαστηριακό (προσομοίωση, παρεμβάσεις

διαδραστικής και άλλης ενέργειας κλπ). Αρμόζει να αναφέρονται σε συνδυασμούς των νέων τεχνολογιών στις ειδικότητες. Επιβάλλεται να είναι δομημένα ανά ενότητα (όπως στην αγορά) και όχι ανά μάθημα. Διάρκεια ανάλογη του διδακτικού αντικειμένου. Ο χρόνος ανά θεματική να είναι επαρκής και για δραστηριότητες αλληλεπίδρασης, συνεργατοομαδικού σχεδιασμού και αποτιμητικής ανατροφοδότησης. Ο χρόνος υλοποίησης προγραμματίζεται σύμφωνα με τις ανάγκες της μονάδας και καθορίζεται σε κοινή συνεδρίαση τομέων. Το εφικτό συνάδει με την ευελιξία, προσαρμοστικότητα και αυτονομία της εξΑΕ. Επιπλέον ανακύπτουσες ανάγκες επιμόρφωσης μπορούν να καλυφθούν οποιαδήποτε χρονική στιγμή σε επίπεδο μονάδας, εφόσον έχει κατανοηθεί η αξία των προγραμμάτων εξΑΕ και τα συνοδά θετικά ωφελήματα αυτών. Αυτό προσδίδει πρόσθετο στοιχείο ποιότητας στη μονάδα.

Ενδιαφέρουσες και ικανές να λειτουργήσουν αυτόνομα (ενδο) είναι οι θεματικές:

- καθημερινή διοικητική πρακτική
- διοικητική πράξη και νομιμότητα
- διαχείριση παραπτώματων μαθητών και διαπραγμάτευση σε αποκλίνουσες συμπεριφορές
- διαχείριση πληροφορίας και εξωδιδασκτικά καθήκοντα, συμπλήρωση εντύπων
- αφήγημα αλληλογραφίας

τα οποία αναφέρονται στις ανάγκες συγκεκριμένου περιβάλλοντος και βασίζονται στη δυναμική της ζώσας σχολικής πραγματικότητας.

Ο χρόνος υλοποίησης και η υποστήριξη διαφοροποιούνται από μονάδα σε μονάδα με βάση τον ετήσιο προγραμματισμό εκπαιδευτικού έργου (προγράμματα κινητικότητας, εκπαιδευτικές δραστηριότητες κ.ά). Η διάρκεια συνεκτιμάται από την ομάδα στόχο, τον τομέα και το σύλλογο διδασκόντων ανάλογα με τη φυσιολογία της δράσης.

Φορείς υλοποίησης: επαγγελματικοί, επιστημονικοί, ερευνητικοί, κοινωνικοί. Πιστοποιημένες εταιρείες και επιλογή από τους επιμορφούμενους. Αφού προσδιοριστεί η θεματική και οι διδακτικές ενότητες που ενδιαφέρουν ακολουθεί πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τους αντίστοιχους σχολικούς συμβούλους

Προς τους εκπαιδευτικούς ειδικότητας με σκοπό να υλοποιήσουν την επιμορφωτική δράση. Η διαδικασία επιλογής γίνεται με τα δέοντα κριτήρια και η υλοποίηση με τις αρμόζουσες παιδαγωγικές αρχές. Βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η διαβάθμιση του γνωστικού επιπέδου των επιμορφούμενων. Κομβικά καταλυτικό γνώρισμα πρέπει να είναι ο σχεδιασμός με βάση τις ανάγκες της εκάστοτε μονάδας. Πέρα από τις προκαθορισμένες προδιαγραφές του προγράμματος να συμφωνείται παραδοτέο και επιπλέον να προβλέπεται βελτιωτική ενέργεια για μαθησιακά αποτελέσματα στην τάξη. Υλοποίηση σε μικρές ομάδες και ειδικότερα ανά ομάδες στόχο επιφέρει ουσιαστικό και πρακτικό αποτέλεσμα.

Και τώρα ας απαντήσουμε στα ερωτήματα σχετικά με το α) αν είναι εφικτή η υλοποίηση εξΑΕ στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό περιβάλλον και β) γιατί να επιλεγεί ως επιμορφωτική δράση.

Για το πρώτο ερώτημα: οι προϋποθέσεις υλοποίησης αφορούν την υποδομή, το γνωστικό υπόβαθρο, την εμπειρία του προσωπικού, την οργάνωση και την διαδικασία εφαρμογής. Ο υπάρχων εξοπλισμός υποστηρίζει την υλοποίηση (πολλαπλή επιλογή-εξατομίκευση) και εξυπηρετεί την ενίσχυση της μαθησιακής πορείας. Δίνεται η δυνατότητα να αξιοποιηθεί τούτος και κυρίως να αναζητηθούν πρακτικές παρουσίασης γνωστικών αντικειμένων των ειδικοτήτων των τομέων ενταγμένων στα προγράμματα σπουδών. Οι πλατφόρμες ελεύθερου λογισμικού ικανοποιούν τους χρήστες ενώ παράλληλα σχεδιάζονται και εφαρμόζονται εργαλεία για αρχάριους. Οι ηλεκτρονικές

πλατφόρμες είναι ανοιχτές, ταιριάζουν με τη φιλοσοφία ενός εξ αποστάσεως προγράμματος και τροποποιούνται σύμφωνα με τις ανάγκες.

Η ψηφιακή αλλαγή έχει προχωρήσει σημαντικά και επιπλέον υπάρχει ηλεκτρονική ωριμότητα. Η εξοικείωση με το μέσο και η ανακάλυψη των δυνατοτήτων του αποτελεί ισχυρό κίνητρο για ενεργή συμμετοχή και ποιότητα στις διάφορες μορφές μαθησιακής διαδικασίας. Ενώ η σχέση ανάμεσα στη συχνότητα χρήσης και στη μαθησιακή αξία αυξάνει τα κίνητρα, ενισχύει την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων καθώς επίσης διευκολύνει τη συνεργασία και παράλληλα επιτρέπει την πρόσβαση σε πρωτογενείς πηγές υλικού.

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα αφορά το εργαστηριακό περιβάλλον πρακτικής εξάσκησης, το προσωπικό και τη μαθητική ομάδα. Οι διδακτικές προσεγγίσεις που προτείνονται για ελκυστική πορεία μάθησης εδράζονται στο βαθμό αλληλεπίδρασης της ομάδας, τη συνεργασία και την ενασχόληση με υλικά, αυτοματισμούς, συστήματα και διαδικασίες οι οποίες αλλάζουν συχνά και αναφέρονται σε όλες τις ειδικότητες. Για τη βελτίωση της διδασκαλίας αναζητούνται μέθοδοι ενεργού μάθησης και καθοδηγούμενης ανακάλυψης οι οποίες ενεργούνται επιμορφωτικά. Ακόμη οι ανάγκες των εκπαιδευτικών συσχετίζονται με την καινοτομία (πραγματικότητα) και τις καλές πρακτικές (αναγκαιότητα).

Η ενδουπηρεσιακή εξΑΕ επιμόρφωση υποστηρίζει το καθοδηγητικό έργο του διδάσκοντα και ενισχύει δυναμικά τις οριζόντιες συνεργασίες τομέων. Επιπλέον, με στόχο την επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη βελτίωση της μαθησιακής διεργασίας στα πλαίσια της αποτελεσματικής και ποιοτικής μεθοδολογίας μάθησης, αποτελούν δυνατή αφετηρία σταδιακής ανάπτυξης φάσεων και βημάτων λειτουργικής δημιουργικότητας στο σχολικό περιβάλλον εργασίας.

Κυρίαρχα ενδιαφέρει η εταιρική υπευθυνότητα. Μάλιστα, ο Senge (1996), αναφέρθηκε στη λεγόμενη μανθάνουσα οργάνωση (learning organization), αναφέροντας χαρακτηριστικά: «[...] Μανθάνουσα οργάνωση είναι αυτή όπου τα άτομα διαρκώς ανακαλύπτουν ότι τα ίδια δημιουργούν την πραγματικότητα τους και ότι μπορούν να την αλλάξουν».

Δεδομένα ερευνών αναδεικνύουν τη βαρύτητα της εκπαιδευτικής ηγεσίας στην ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών (Wood, 2011), σε μια άτυπη συσχέτιση με την αναγκαιότητα αυτών σε κάθε χώρο εργασίας και σε μια διαγώνια ματιά συγκριτικών αποτιμήσεων της διαπίστωσης προσόντων.

Η εξΑΕ διευκολύνει να γίνει αντιληπτή «η έλλειψη φιλοσοφικού υποβάθρου στους εκπαιδευτικούς και η παρουσίαση των μαθητοκεντρικών και δασκαλοκεντρικών μεθόδων ως διαμετρικά αντίθετων και αλληλοαποκλειόμενων» (Curtis & Carter, 2008) και να ενεργήσει σε αναζήτηση και συνδυασμό παραδοσιακές και σύγχρονες-εναλλακτικές προσεγγίσεις με εναρμόνιση δια ζώσης παρουσίας, σύγχρονης και ασύγχρονης πρακτικής με ισόρροπη κατανομή χρόνου και είδους δραστηριοτήτων. Υποστηρίζει μια καινοτομική διάσταση του μοντέλου ηγεσίας επειδή συγκροτεί συνιστώσες οι οποίες «καταφέρνουν» να καλύψουν ανάγκες, να αλλάξουν διαδικασίες, να βελτιώσουν συνθήκες, να αναβαθμίσουν προσδοκίες δηλαδή «κατορθώνουν» να διατηρούν αισιοδοξία και ενθουσιασμό μελλοντικών επιτεύξεων

3.3 Κρίσιμη χρησιμότητα

Η διαφορετικότητα κάθε μονάδας (γεωγραφική περιοχή, τοπικότητα, μαθητικό δυναμικό, χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού, πολυπολιτισμικότητα, πολιτιστικά γνωρίσματα κ.λπ.) και η δομή της (κουλτούρα, όραμα, αποστολή, ανοιχτότητα, κοινωνική ευθύνη κ.ά.) οδηγούν στην επισήμανση ότι ο συναγωνισμός (ή ανταγωνισμός που με την πάροδο του χρόνου διαφαίνεται να προκύπτει—σχέδιο αξιολόγησης κ.ά.), είναι ανεξάρτητος από αυτόν άλλης περιοχής, διαφορετικής περιφέρειας και εκείνης της

διεθνούς ευρύτητας. Επομένως η εφαρμογή εξΑΕ μπορεί να αξιοποιηθεί με βάση τα δικά του (του ΕΚ) χαρακτηριστικά, αρκεί ο σχεδιασμός να είναι ορθός, λεπτομερής και ακριβής (προδιαγραφές της εξΑΕ).

Οπότε:

- αποποιείται η λογική της ήσσονος προσπάθειας
- απενεργοποιείται ο εγκλωβισμός (παραδοχές και αξίες) δισδημιουργικών και αναποτελεσματικών απόψεων επειδή ανακαλούνται παράμετροι όπως η ανάλυση της εμπειρίας, η αναδιοργάνωση και ο κριτικός στοχασμός.
- τροφοδοτούνται σενάρια πρακτικής γνώσης.

Οι ενέργειες ενσωμάτωσης κουλτούρας υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων επιμόρφωσης εφόσον κατανοηθούν και συζητηθούν (συλλογικά) μπορούν να λειτουργήσουν θετικά και άμεσα στην κατεύθυνση της συναντίληψης αναφορικά με τις θετικές επιπτώσεις ή ατέλειες από την επιμόρφωση στις συνθήκες του δικού τους εκπαιδευτικού και εργασιακού περιβάλλοντος. Προφανώς λοιπόν διευκολύνεται η συμμετοχή στη μακροπρόθεσμη διαμόρφωση του οράματος και στην ανατροφοδοτική συμπληρωματική βελτίωση του πλαισίου της αποστολής του Ε.Κ. Με άλλα λόγια, είναι ικανοί να εκφράζουν τη γνώμη τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του ευρύτερου σχεδιασμού περισσότεροι εκπαιδευτικοί (με την έννοια της κοινωνικής προσέγγισης θεωρούν ότι οι επιδιώξεις που διαμορφώνονται δεν αποτελούν απειλή στις δικές τους θεωρήσεις, αξίες κι αντιλήψεις οπότε είναι πιθανό να ενδιαφερθούν και αυτοί να συμμετέχουν στο σχεδιασμό).

Η σημαντικότητα αναφέρεται και στην παιδεία της δημιουργικότητας που θεωρείται ως ταλέντο λίγων ξεχωριστών ανθρώπων, το οποίο καλλιεργείται σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτιστικά περιβάλλοντα (Mueller et al., 2012) και αφορά κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας (Miell & Littleton, 2004, όπ. αναφ. Βάθη, 2014, σ. 48). Ακόμη δίνεται έμφαση στη σχέση μεταξύ ατομικής δημιουργικότητας και κοινωνικών δομών. Συνδέεται με τις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες (Perkins, 1988· Piirto, 2004, π.π.), άρα μελετάται ως κοινωνικό αγαθό και ενδιαφέρει το εργαστηριακό περιβάλλον εκπαίδευσης. Επιπλέον η δημιουργικότητα ως οικονομική επιταγή (π.π., σ. 48) σχετίζεται με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (Becker, 1964· Schultz, 1961) και με τις νεοφιλελεύθερες οικονομικές προσεγγίσεις. Βαθύτερη σπουδή, των αναμενόμενων από εξΑΕ πρόγραμμα στο συγκεκριμένο περιβάλλον, αναδεικνύει την αξία της λειτουργικής δημιουργικότητας γιατί υποστηρίζει την εφαρμογή νέων μεθόδων και πρακτικών στη μονάδα (διαχείριση γνώσης), τις διαδικασίες εσωτερικής οργάνωσης και διοίκησης (συνέργειες ομάδων κλάδων ή ειδικοτήτων) και το σχεδιασμό των εξωτερικών σχέσεων με φορείς-ιδρύματα-ερευνητικούς φορείς-αρμόδιες αρχές (στρατηγική συνεργασία εξωστρέφειας).

Από την ενσωμάτωση αντίληψης λειτουργικής ενδουπηρεσιακής εξΑΕ επιμόρφωσης:

- προκύπτουν σχέσεις και συγκρίσεις παραμέτρων μάθησης ανάλογα με τη μορφή εκπαίδευσης (τυπική-μη τυπική)
- αναγνωρίζεται καθοριστικά η «ευελιξία» στη μάθηση
- αναδύεται το ενδιαφέρον για προσωπική ανάπτυξη
- αξιοποιούνται στιγμιότυπα και δεδομένα ανακάλυψης στον εμπλουτισμό συμμετοχικών διδακτικών τεχνικών
- παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στην αλληλεπίδραση
- ανακαλύπτονται νέοι τρόποι ανάδειξης κωδίκων επικοινωνίας
- αξιοποιούνται βιωματικά σενάρια καλών πρακτικών με δυνατότητες ενσωμάτωσης στη μαθησιακή πρακτική

- παρέχονται ευκαιρίες τροποποίησης της οργανωσιακής κουλτούρας στη μονάδα και βελτιωτικές ενέργειες λειτουργικής δημιουργικότητας στο χώρο εργασίας ((Μηλιωρίτσας, 2016^β).
- αναδεικνύεται η ιδιαιτερότητα της τοπικότητας
- κοινοποιούνται οι απόψεις /θεωρήσεις της τοπικής κοινωνίας για τη μονάδα
- διαφαίνονται κοινά σημεία αλλά έντονες διαφοροποιήσεις(σύνδεση των δύο)
- προκύπτουν ευκαιρίες συνεργασιών δυνατότητες
- παρέχονται επιλογές τεχνολογικής αναβάθμισης
- δυνητικά αναδύεται η άρρητη γνώση
- αναδύονται οι απαραίτητες δυνατότητες για ανοιχτό σχολείο στην κοινωνία με την ευρύτερη έννοια και με έμφαση στην κοινωνική ευθύνη
- μεγεθύνεται η ικανότητα καινοτομικής αντίληψη δράση στο σχολικό χώρο εργασίας

Τα υπέρ

- ευνοείται η συνεργασία και παρέχεται δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης
- διευκολύνεται η παροχή σχολίων και η αξιοποίηση πληροφοριών
- δομείται συμμετοχικότητα σχεδιασμού εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και επομένως προκύπτει δέσμευση σε κοινή/ενιαία γραμμή αξιολογική διαδικασία της σχολικής επίδοσης
- ανακύπτει συλλογική επαγωγική δυσκολία στη δημιουργία ασκήσεων εξάσκησης σε πρακτικές δεξιότητες
- εξυπηρετείται η ισόρροπη σύνθεση των διαφορετικών απόψεων αιτίας-αποτελέσματος στην περίπτωση επίλυσης προβλήματος
- ισχυροποιείται η προσωπική άποψη για διακριτές συνιστώσες μαθησιακής πορείας
- εκτιμάται με αξιοπιστία η διακύμανση του βαθμού αλληλεπίδρασης κατά τη διεξαγωγή της εργαστηριακής άσκησης στις επιμέρους φάσεις πραγματοποίησής της
- επιδοτείται η σύμπλευση εναλλακτικών πρακτικών κατά τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας
- ενδυναμώνεται η ομαδική λειτουργία η οποία εξασφαλίζει και μπορεί να ενεργοποιήσει το διδασκόμενο. λόγω των πολλαπλών ερεθισμάτων και της σύγκρισης εμπειριών καθώς η υποκίνηση και η προαγωγή ατομικού προβληματισμού υφίστανται σε έντονο βαθμό
- κατανοείται βιωματικά η αξία της συνεργατοομαδικής λειτουργίας και δράσης τονώνεται η ομαδική/συλλογική εκτίμηση έναντι της ύπαρξης διαφοροποιημένων αξιών που εμπεριέχονται σεδιάφορα επιστημονικά θέματα ειδικοτήτων τομέων της τεχνικής εκπαίδευσης.
- διαμορφώνεται τεκμηριωμένη γνώμη για το τρόπο διδασκαλίας ειδικών γνωστικών αντικειμένων
- επινοούνται τρόποι διερεύνησης και αξιολόγησης πιθανών μελλοντικών σεναρίων διδακτικής πράξης

Τα παραπάνω αποτελούν αφανείς συνιστώσες τεκμηριωμένης άποψης για μια υπεύθυνη και λειτουργικά δημιουργική εμπλοκή σε συμμετοχικό σχεδιασμό υποπεδίων του οράματος της μονάδας. Επιπρόσθετα σε κάποιες ομάδες εκπαιδευτικών της μονάδας ενδέχεται να ενδιαφερθούν ώστε να συμμετάσχουν σε μια μελέτη όταν αντιλαμβάνονται ότι μερικά από τα αποτελέσματά της ίσως έχουν άμεσες επιπτώσεις στις αξίες τους.

4 Συνιστώσες αξίας και αξιολογικό σχήμα

4.1 Συνιστώσες αξίας

Αφορούν τη χρησιμότητα που προκύπτει για το εκπαιδευτικό προσωπικό με επόμενο θετικό αντίκτυπο στο μαθητικό πληθυσμό, στη σχολική κοινότητα και ευρύτερα με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται ικανότητα εξωστρέφειας. Και να ωφελείται η μονάδα στο στρατηγικό διάλογο με την τοπική κοινωνία (αρχές, φορείς, δομές, επικοινωνία και πόροι).

Αναφέρονται στη(ν):

- αξιοποίηση των ιδιαίτερων κλίσεων και ικανοτήτων των εκπαιδευτικών
- αρμονική ολοκλήρωση των τεχνολογιών και των παιδαγωγικών μεθόδων στην καθημερινή διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης με συνδυασμό τεχνολογιών
- καλλιέργεια δεσμών ανάμεσα σε όλους τους συντελεστές του προγράμματος
- απελευθέρωση δημιουργικών δυνατοτήτων των εκπαιδευτικών οπότε αποδίδει η συμβουλευτική στήριξη και μορφές μεντορίας με έμφαση στις ανθρώπινες σχέσεις
- έμφαση στις αλληλεπιδράσεις και την επικοινωνία με σημαντικό αποτέλεσμα: η δραστηριοποίηση ενός να επηρεάζει τους υπόλοιπους
- ενασχόληση με τη σημαίνουσα ωφέλιμη γνώση και την κοινωνική απόδοση αυτής
- ενίσχυση της δημιουργικότητας παραγωγής σεναρίων για ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, και προώθηση νέων ευκαιριών για επιλογές καινοτομίας
- άμβλυση αμφισημιών σχετικών τόσο με την ποιότητα στην εκπαιδευτική πράξη όσο και την αποτελεσματικότητα της κατά περίπτωση μαθησιακής δράσης
- διαμόρφωση κουλτούρας αυτοβελτίωσης της μονάδας
- φροντίδα επαγγελματικής ανάπτυξης
- μέριμνα απελευθέρωσης της δυναμικότητας των εκπαιδευτικών για θετικά επιτεύγματα της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης.

Επιπρόσθετα, με τα εξΑΕ προγράμματα επιμόρφωσης στο εργαστηριακό κέντρο:

- ενισχύεται η ανασύσταση της διαλογικής διεργασίας επί της διδακτικής πράξης με τη σχέση αλληλεπίδρασης που ξεκινά από τη μονάδα να συνεχίζεται
- εμπλουτίζεται ο φάκελος επιτευγμάτων και υλικού του εκπαιδευτικού με τις δραστηριότητες που σχεδιάζονται οπότε αποτιμώνται στη διαδικασία απολογισμού του εκπαιδευτικού έργου
- ενεργοποιείται η διαδικασία αυτοελέγχου και αυτοαξιολόγησης
- τροφοδοτείται η πρωτογενής βάση εκπαιδευτικού υλικού (για να καλύψει ανάγκες μαθητών του δικού μας περιβάλλοντος, χαρακτηριστικά, επιδόσεις κ.ά.) οπότε συνυπάρχουν οι προϋποθέσεις ανάπτυξης επιμορφωτικών προγραμμάτων εξΑΕ υψηλής ποιότητας και εξειδίκευσης
- η επάρκεια του εκπαιδευτικού της μονάδας λόγω του ευρέως ηλικιακού φάσματος των εκπαιδευόμενων (αφετηρίες, διαδρομές) εξαρτάται από την έγκυρη νέα γνώση, την πρωτογενή τεχνική πληροφορία, την ενημέρωση νέων προτύπων, τεχνικών προδιαγραφών των οποίων η συνδυαστική σύνθεση οδηγεί στις κατάλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Με άλλα λόγια η επιμορφωτική ανάγκη ως αναγκαία συνθήκη ποιότητας του έργου συνδέεται με την αξιολόγηση της μονάδας, το πρόγραμμα σπουδών και την παραγόμενη εκπαιδευτική αξία (ρόλος, ευθύνη, ατομικοί στόχοι, επαγγελματική ανάπτυξη)

Παράλληλα με την ισχυροποίηση της μαθησιακής πορείας, τροφοδοτούνται σεχνάρια ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και προωθούνται νέες ευκαιρίες επιλογών δράσης.

Επειδή προσαρμόζονται στα δικά μας χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες σε συνδυασμό με υποκριτήρια, δείκτες και ρουμπρίκες της αξιολόγησης διευκολύνεται η

αποτίμηση και αναδεικνύεται η αξιακή προσφορά του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου.

4.2 Αξιολογική κρίση αυτών και αξία

Το συνολικό αποτέλεσμα των διαδικασιών υλοποίησης προγράμματος εξΑΕ σε εργαστηριακό περιβάλλον εκπαίδευσης από την επιλογή, το σχεδιασμό και την υλοποίηση αποτελεί προϊόν σύνθεσης των θέσεων όλων των συμμετεχόντων, προβλέπονται προσδοκώμενα, διαδικασίες ενδιάμεσης αξιολόγησης, δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης και ανατροφοδότηση. Οι διαδικασίες πραγματοποιούνται με εργασία των συμμετεχόντων σε ομάδες, στο σύλλογο διδασκόντων και σχετίζονται με την ολομέλεια της μονάδας.

Περιλαμβάνονται στον ετήσιο προγραμματισμό της μονάδας και αποτυπώνονται στη γενική εκτίμηση εικόνας της μονάδας, στη συστηματική διερεύνηση δεικτών, στην ιεράρχηση προτεραιοτήτων-την επιλογή σχεδίων δράσης, στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχεδίων δράσης.

Δυνητικά ικανοποιούν τις τέσσερις μορφές υποστήριξης των εκπαιδευτικών οι οποίες συνδέονται με το επιστημονικό πεδίο, το κοινωνικό περιβάλλον, την προσωπική ανάπτυξη και την επαγγελματική δικτύωση.

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα καλύπτουν δείκτες και κριτήρια της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου της μονάδας και της αυτοβελίωσης του εκπαιδευτικού όπως:

- ανάπτυξη και εφαρμογή διδακτικών πρακτικών
- ανάπτυξη και εφαρμογή παιδαγωγικών πρακτικών και πρακτικών αξιολόγησης των μαθητών
- αναβάθμιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου ως προς την ανάληψη πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στο θετικό κλίμα της μονάδας
- συνειδητοποίηση της ομαδοσυνεργατικής λειτουργίας και μάθησης ώστε να εφαρμοσθεί στην αίθουσα διδασκαλίας
- αξιολόγηση μαθησιακών αποτελεσμάτων η οποία μπορεί να οδηγήσει σε πιστοποίηση αυτών (OECD 2007)
- συνδυαστική αξιοποίηση της εργασιακής και βιωματικής εμπειρίας για τη δημιουργία επικαιροποιημένου εκπαιδευτικού υλικού τη στιγμή που εξελισσόμενη αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια της διδακτικής πράξης χρειάζεται (αναδύεται)
- αποσαφήνιση της χρησιμότητας διακριτών και κατάλληλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για την απόκτηση υποσυνόλων δεξιοτήτων σε συσχετισμό με καλές πρακτικές και καταγραμμένες σταθμισμένες μαθητικές αξιολογήσεις
- ενισχυμένη διδακτική και μαθησιακή εμπειρία μέσα από την ενεργό συμμετοχή με αυθόρμητες ανταλλαγές
- ενσωμάτωση του ευρέος φάσματος μαθησιακών αποτελεσμάτων το οποίο εδράζεται σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, που είναι αναγκαίες για την καθημερινή πρακτική και υψηλής σπουδαιότητας για την εκπαιδευτική δράση στον επαγγελματικό βίο και την κινητικότητα στην εργασία
- εστίαση στη δημιουργία ενός ευρύτερου συστήματος πληροφοριών και αξιοποίηση της ολοκλήρωσης των μαθησιακά κρίσιμων δεδομένων ώστε η απόρριψη κάποιων να μεγεθύνει τον αξιολογικό διδακτικό χρόνο

Η πρόσδοδος αξία ως πόρος λογίζεται διεπιστημονικά από την ολοκλήρωση της διαδικασίας σύνδεσης, ερμηνείας και μεταβίβασης της γνώσης, από επιμέρους επιστημονικούς τομείς εξειδίκευσης, έτσι ώστε να μπορεί να εκτιμηθούν συνοπτικά, οι αιτιώδεις σχέσεις της θεματικής του προγράμματος με βάση την επιδιωκόμενη αξιολόγηση και την παροχή πληροφορίας για λήψη απόφασης σχεδιασμού και τρόπου

ενέργειας. Ως εκ τούτου δημιουργούνται κίνητρα για ανεξάρτητη εμπειρική έρευνα (τοπικού χαρακτήρα) αντιπροσωπευτικού δείγματος με όρια τα οποία καθορίζει το κατά περίπτωση θεματικό πρόβλημα.

Η προστιθέμενη αξία ως εκπαιδευτική εισροή, στο πλαίσιο της αναζήτησης, αφορά την τοποθέτηση προτεραιοτήτων με σκοπό να ενισχύσει την ικανότητα των φορέων που εμπλεκόμενων να αναγνωρίσουν τις πλέον κατάλληλες και αποτελεσματικές εκπαιδευτικές λύσεις. Τούτο ενδιαφέρει τη συντονισμένη διερεύνηση των πιθανών μελλοντικών τάσεων και συνδέεται με τα περιγράμματα σπουδών, το αναλυτικό πρόγραμμα και τις ενταγμένες θεματικές εκπαίδευσης.

Η προσδιοριζόμενη ως ιδιαίτερη παραγόμενη εκπαιδευτική αξία συσσωρεύεται από τις καθαρά συνεργατικές δραστηριότητες μεταξύ των συμμετεχόντων εξαιτίας της καλλίτερης μαθησιακά χρησιμότητας και της σημαντικότητας απόδοσης. Άλλωστε η συμμετοχικότητα προσδίδει αξιοπιστία στη μονάδα που είναι ανοιχτή σε κρίσεις, διαπιστώσεις, προτάσεις και απόψεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Δηλαδή ο συμμετοχικός σχεδιασμός θεραπεύει ετεροχρονισμούς και καταγράφει έγκαιρες επιτεύξεις.

Ειδικότερα συμπεράσματα

Από τη δράση και την υλοποίηση προγραμμάτων εξΑΕ στην πράξη:

- διευκολύνεται ο ετήσιος προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου (εκτίμηση διδακτικού χρόνου, ελάχιστες απαιτούμενες ώρες, αλληλουχία διδακτικών ενοτήτων, έγκαιρος προγραμματισμός και ορθός σχεδιασμός κλπ.)
- ενισχύεται η συνεργασία και ενδυναμώνεται η διαπραγμάτευση
- παρέχονται ευκαιρίες για τη δόμηση μαθησιακού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου παράγεται αυθεντική μάθηση
- αναγνωρίζεται η σημαντικότητα της αυτοοργάνωσης και του κριτικού στοχασμού
- διευκολύνεται η σύνδεση του περιβάλλοντος μάθησης με τα πραγματολογικά δεδομένα και το υφιστάμενο κοινωνικό μοντέλο
- αμβλύνεται η «αμυντικού τύπου» προσωπική εσωστρέφεια
- αναδύεται το ενδιαφέρον για ευελιξία στη μάθηση
- αξιοποιούνται συμμετοχικές διδακτικές τεχνικές καθώς η προσέγγιση ενός πραγματικού προβλήματος εμπλέκει διαφορετικές περιοχές
- εντάσσονται ευκολότερα σενάρια λειτουργικής δημιουργικότητας στο περιβάλλον μάθησης και επομένως στο χώρο εργασίας
- ανακαλύπτονται αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ των επιπέδων στόχων (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις) ώστε η επίτευξη προσδοκώμενων να δημιουργεί αξία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο πλαίσιο σχετικής αυτονομίας της μονάδας και σε κατεύθυνση μιας εργαλειακά αξιόπιστης επιμόρφωσης με υπόδειγμα εξΑΕ, η αξιοποίησή της λειτουργεί υπέρ μιας «βήμα προς βήμα» δημιουργικής διαδικασίας σχεδιασμού, ενέργειας κατασκευής και υλοποίησης ομαδικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Αξιοποιείται ο εξοπλισμός και κυρίως αναζητούνται πρακτικές παρουσίασης γνωστικών αντικειμένων των ειδικοτήτων των τομέων ενταγμένων στα προγράμματα σπουδών ως βελτιωτικά σημαντικά αξιοποιήσιμη συνιστώσας εκπαιδευτικών ενεργειών (συναρτώνται με μαθησιακό αποτέλεσμα, πρακτική δεξιότητα, με κοινωνικές δεξιότητες, με κοινωνική παροχή ή προσφορά υπηρεσίας και με την υποστήριξη συγκεκριμένου έργου. Αθροιστικά ενδιαφέρει επειδή προσθέτει εκπαιδευτική αξία και δυνητικά καθορίζει το παρεχόμενο μαθητικό μορφωτικό αγαθό.

Αξιοποιείται ο αναγκαίος βαθμός συναισθηματικής ικανότητας ώστε να γίνει πλήρως κατανοητή η κοινωνική πραγματικότητα, τα δεδομένα των εισροών και επομένως προωθείται η ορθή στόχευση ανακάλυψης νέων μορφών πόρων ή οργανωτική αλλαγή στη λειτουργική αξιοποίηση του υφιστάμενου εξοπλισμού και της υπάρχουσας υποδομής.

Ανά ομάδα εστίασης ενισχύει τις τάσεις μαθησιακής λογικής και καθοδηγεί μέσα από τα προσδοκώμενα: την έμφαση στην οικοδόμηση και όχι στην αναπαραγωγή της γνώσης, την ενίσχυση μοντέλων συνεργατικής μάθησης, τη δημιουργία αυθεντικών μαθησιακών δραστηριοτήτων βασισμένων στις πραγματικές καταστάσεις της μονάδας.

Η αποτελεσματικότητα εδράζεται στη θεματική συνάφεια, την ευκολία ανταλλαγής απόψεων καθημερινά (ίδιος χώρος εργασίας) και τη συνεργασία δικτύων. Ακόμη ενισχύει την αποτελεσματική σχολική διοίκηση η οποία ενδιαφέρεται με αυτό τον τρόπο για καινοτομικής αντίληψης δράση στο χώρο εργασίας. Αποτελεί δε σημείο ενίσχυσης της εταιρικής αντίληψης δράσης βάσει μετρήσιμων δεικτών και εμπλέκει «μια σύνδεση ανάμεσα στην ηγεσία και την αποτελεσματικότητα» όπως εντόπισαν οι Leithwood & Jantzi (2003, όπ. αναφ. Βασιλείαδου και Διερωνίτου, 2014, σ. 92).

Κοντολογίς, Επειδή η ευθύνη για την επιμόρφωση είναι κοινή οφείλουμε να ενεργοποιηθούμε σε αυτή την κατεύθυνση αφού η θεματική συνάφεια εξυπηρετεί και οι εμπειρίες του ανθρώπινου δυναμικού υπάρχουν. Όλοι επιθυμούν την αξιοποίησή της και στην πλειοψηφία τους δηλώνουν μετά από το κατάλληλο σχεδιασμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βάθη, Π., (2014). «Πολυπρισματική – Διεπιστημινική προσέγγιση και αξιολόγηση της δημιουργικότητας των φοιτητών με έμφαση στην εφαρμογή στατιστικών αναλύσεων». Πτυχιακή Εργασία. Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής εκπαίδευσης. Πάτρα, 2014
- Βασιλειάδου, Δ., Διερωνίτου, Ε. (2014). Η εφαρμογή της μετασχηματιστικής ηγεσίας στην εκπαίδευση. *Ερκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων*, τ. 3, 92-108. Διαθέσιμο στο: http://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/ekpaideytika/t03-09.pdf
- Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Β., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ., (1998). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση – Θεσμοί και λειτουργίες, Τόμος Α'. Πάτρα: ΕΑΠ. σσ.143-242.
- Beker, D, J. (1999). *Models of distance education*. Διαθέσιμο την 01-11-08 [22:35] στο δικτυακό τόπο: http://www.bakersguide.com/Articles/Articles/Models_of_Distance_Education/
- Curtis, D., & Carter, M. (2008). *Learning together with young children: A curriculum framework for reflective teachers*. St. Paul, MN: Redleaf Press
- Dearnley, C. (2003). *Student Support in Open Learning: Sustaining the process*. The International Review of Research in Open and Distance Learning, Vol 4, No 1 (2003), ISSN: 1492-3831. University of Bradford School of Health Studies UK. April – 2003. Διαθέσιμο την 23-10-08 [00:11} στην ιστοσελίδα: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/132/212>
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα. ΕΛΛΗΝ.
- Holmberg B. (1986). *Growth and structure of distance education*, Croom Helm.
- Keegan, D. (2000). Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, (Μτφρ) Αλ. Μελίστα. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Keegan, D. (1988). On defining distance education. In D. Sewart, D. Keegan, & B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives* (pp. 6-33). New York: Routledge
- Keegan D. (1983). *Six distance education theorists*. Hagen, FernUniversität', ZIFF
- Λιοναράκης, Α (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*. Πάτρα: ΕΑΠ
- Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: Συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις; Στο: *Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών*, Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε), Αθήνα,
- Lionarakis, C. Panagiotakopoulos, M.Xenos, (2005). Open and Distance Learning: tools of information and communication technologies for effective learning. Στο: Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, τόμος Δ'*, Πάτρα, ΕΑΠ. σ.81,88,90,91.
- Μηλιωρίτσας, Ε., (2016β). Η λειτουργική δημιουργικότητα στο σχολικό χώρο εργασίας. *Επετηρίδα 3^ο τεύχος 2016*.
- Μηλιωρίτσας, Ε., (2016α).
- Rumble, G. (1989). On defining distance education. *The American Journal of Distance Education*, 3(2), 8-21
- Senge (1996). Learning organization
- (Πηγή: <http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/Epixeirimatikotita/notes2.pdf> σ. 19,11-2-16)